

UNIVERZITET U NOVOM SADU
FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA

Sistemi baza podataka

MongoDB – INDEKSI

Novi Sad, 2022.

SADRŽAJ

- **Uvod**
- Naredbe za rad sa indeksima
- Tipovi indeksa
- Osobine indeksa
- Saveti za izbor indeksa
- Dodatni materijali

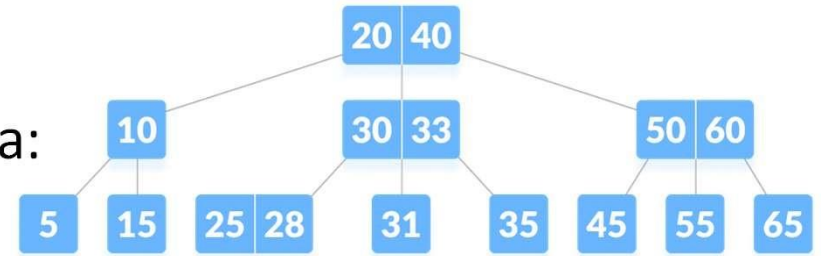
Motivacija

- *Collection scan*:
  - Da bi se proverilo koji dokumenti odgovaraju uslovima upita, svi dokumenti se sekvencijalno dobavljaju i proveravaju jedan po jedan.
  - Kod relacionih baza podataka ekvivalent je *full table scan*.
- Ovakav način izvršavanja upita nije dovoljno efikasan kada se radi o :
  - kolekcijama sa velikim brojem dokumenata i/ili
  - kolekcijama gde sami dokumenti zauzimaju značajnu količinu memorije.

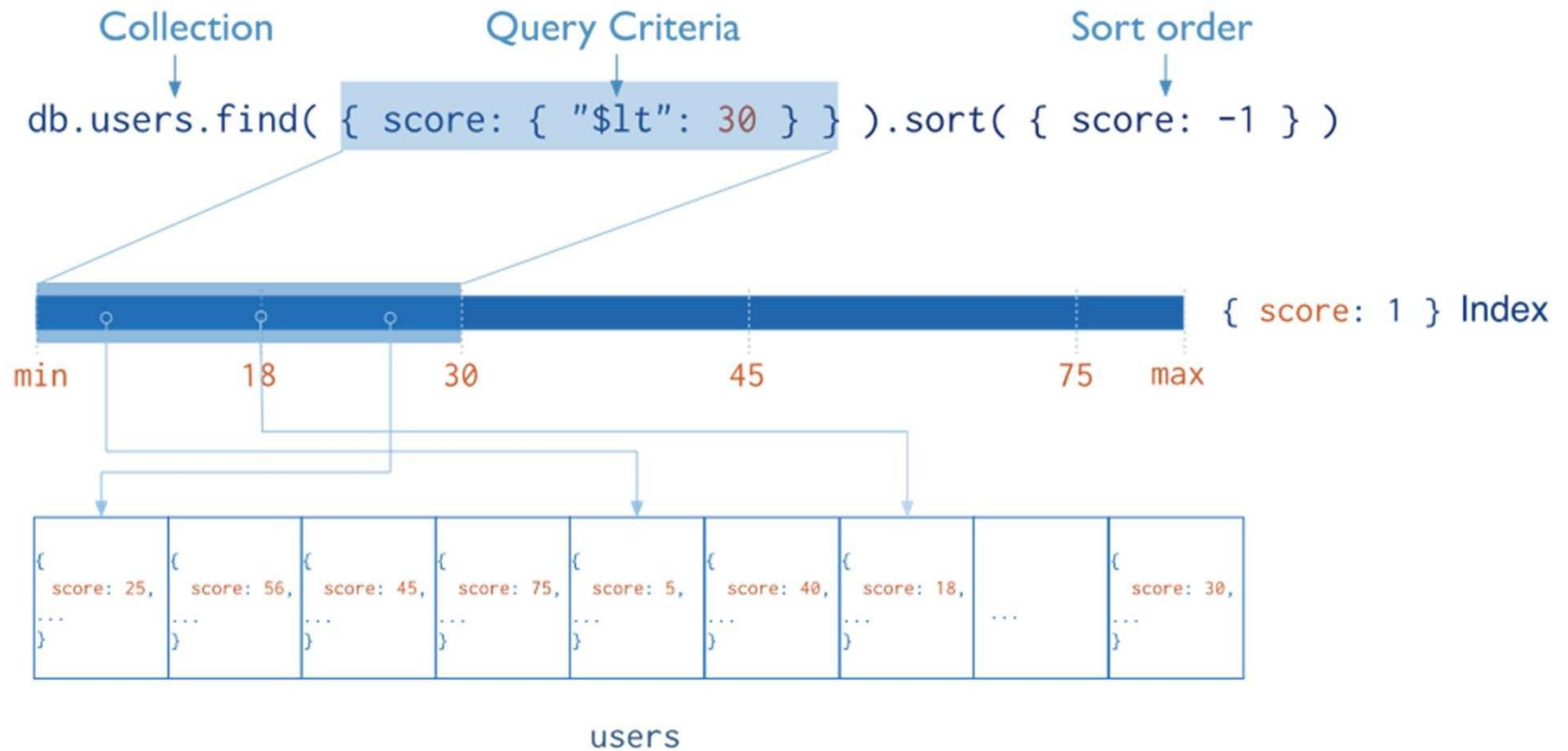
Definicija indeksa

- **Indeks** je specijalna struktura podataka:

- definiše se na nivou kolekcije,
- sadrži kopiju malog podskupa podataka smeštenih u dokumentima kolekcije,
- koristi organizaciju zasnovanu na *B stablima*,
- osvežava se prilikom unosa, brisanja i modifikacije dokumenata,
- predstavlja način da se ubrza izvršavanje upita eliminacijom dela dokumenata i
- može se koristiti prilikom izvršavanja *find* i *sort* klauzula upita.

Primer upotrebe indeksa u upitu

SADRŽAJ

- Uvod
- **Naredbe za rad sa indeksima**
- Tipovi indeksa
- Osobine indeksa
- Saveti za izbor indeksa
- Dodatni materijali

Naredbe za rad sa indeksima

- Kreiranje indeksa:

```
db.<naziv_kolekcije>.createIndex(  
    <dokument_za_specifikaciju_indeksa>  
    [,<dokument_za_specifikaciju_opcija>])
```

- Brisanje indeksa:

```
db.<naziv_kolekcije>.dropIndex(<naziv_indeksa>|  
    <dokument_za_filtriranje_indeksa>)
```

- Provera plana izvršavanja operacije:

```
db.<naziv_kolekcije>.explain().<metoda>
```

- Statistika upotrebe indeksa:

```
db.<naziv_kolekcije>.aggregate( [ { $indexStats: { } } ] )
```

SADRŽAJ

- Uvod
- Naredbe za rad sa indeksima
- **Tipovi indeksa**
- Osobine indeksa
- Saveti za izbor indeksa
- Dodatni materijali

Indeksi nad jednim poljem – *Single Field Indexes*

- Odnose se na **tačno jedno polje** dokumenta.
- Mogu se kreirati nad poljima prostog tipa (*string, number, ...*), ali i nad poljima koja predstavljaju ugnježdene objekte.
- Mogu biti formirani u rastućem i opadajućem redosledu, što neće uticati na upotrebljivost indeksa.
- **Korisni su za upite koji uključuju polje za koje su kreirani bilo u *find* ili *sort* klauzuli.**
- Sintaksa za kreiranje:

```
db.<naziv_kolekcije>.createIndex({<naziv_polja>:1|-1})
```

1 – rastući redosled, -1 – opadajući redosled

Indeksi nad jednim poljem – *Single Field Indexes*

- Indeks nad poljem godina izdavanja filma (*year*) kolekcije *movieDetails*:

```
db.movieDetails.createIndex({"year":1})
```

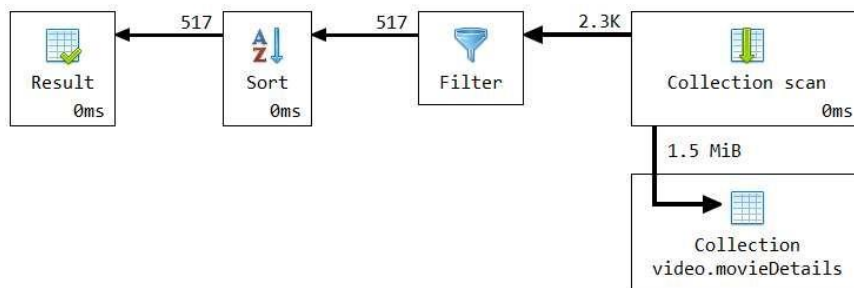
- Primeri upita koji koriste kreirani indeks:

```
db.movieDetails.find({"year":2015})  
db.movieDetails.find({"year":{"$gt:2010, $lt:2019}})  
db.movieDetails.find({"year":2015, "rated":"R"})  
db.movieDetails.find().sort({"year":-1})
```

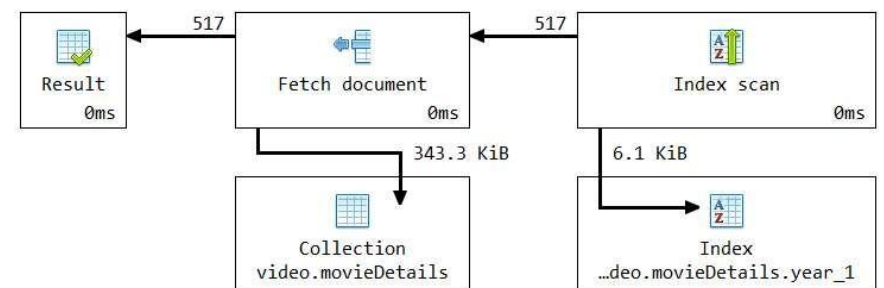
Indeksi nad jednim poljem – *Single Field Indexes*

```
db.movieDetails.find({"year": {$gt:2010, $lt:2019}})
```

Plan izvršenja kreiranja indeksa

Plan izvršenja upita nakon kreiranja indeksa

Podrazumevani *_id* indeks

- Specijalan slučaj indeksa nad jednim poljem - kreira se automatski za polje *_id*.
- Ovaj indeks se koristi da bi se obezbedilo poštovanje ograničenja jedinstvenosti za polje *_id*.
- **Ne može se ukloniti.**

Key	Value	Type
▼ (1) {_id:}	{ 3 fields }	Document
v	2	Int32
▼ key	{ 1 fields }	Object
_id	1	Int32
name	_id_	String

Indeksi nad kombinacijom polja – *Compound Index*

- Definišu se nad proizvoljnom **kombinacijom polja** (maksimalno 32).
- Za svako polje se definiše redosled sortiranja (opadajući ili rastući).
- Sintaksa za kreiranje:

```
db.<naziv_kolekcije>.createIndex(  
    {<naziv_polja_1>:1|-1, <naziv_polja_1>:-1|1, ...}  
)
```

1 – rastući redosled, -1 – opadajući redosled

Indeksi nad kombinacijom polja – *Compound Index*

- Redosled kojim se navode polja i redosled sortiranja utiču na upotrebljivost kombinovanih indeksa.
- Indeks se može koristiti za upite koji u *find* klauzali imaju levi podniz indeksiranih polja.
- Indeks se može koristiti za upite koji u *sort* klauzuli imaju:
  - levi podniz indeksiranih polja sa istim redosledom sortiranja za svako polje kao i indeks ili
  - levi podniz indeksiranih polja sa obrnutim redosledom sortiranja u odnosu na indeks za svako polje.

Indeksi nad kombinacijom polja – *Compound Index*

- Indeks nad poljem godina izdavanja filma (*year*) kolekcije *movieDetails*:

```
db.movieDetails.createIndex({"year":1, "rated":1, "title":1})
```

- Primeri upita koji koriste kreirani indeks:

```
db.movieDetails.find({"year":2015})  
db.movieDetails.find({"year":2015, "rated":"R"})  
db.movieDetails.find().sort({"year":1, "rated":1})
```

- Primeri upita koje **ne** mogu koristiti kreirani indeks:

```
db.movieDetails.find({"rated":"R"})  
db.movieDetails.find().sort({"year":-1, "rated":1})
```

Indeksi nad poljima tipa niz – *Multikey Index*

- Automatski se kreira ako je tip polja navedenog u indeksu niz.
- Po jedan unos u indeksu se formira za svaki element u nizu.
- Kod indeksa nad kombinacijom polja najviše jednom polje može biti tipa niz.
- Kreiranje indeksa nad poljem glumci:

```
db.movieDetails.createIndex({"actors":1})
```

- Primer upita u kojima se koristi kreirani indeks:

```
db.movieDetails.find({actors:"Chris Evans"})  
db.movieDetails.find({actors:["Chris Evans"]})  
db.movieDetails.find({"actors": { $all: ["Salma Hayek",  
"Will Smith"] }})
```

***Text* indeksi**

- Ukoliko je potrebno pretražiti da li dugačka tekstualna polja ili više tekstualnih polja istovremena sadrže određene reči, može se koristiti specijalni mehanizam za pretragu teksta (*text search*) zasnovan na *text* indeksima.
- Kolekcija može imati najviše jedan *text* indeks, ali jedan *text* indeks može da obuhvata više polja.
- Kreirani indeksi imaju sledeće osobine:
  - **case insensitive** – ne razlikuju mala i velika slova (*a* i *A* su jednaki),
  - **diacritic insensitive** – ne razlikuju specijalne znakove (sa dodatnim tačkama, crticama, kvačicama i slično) od osnovnih znakova (*c* i *ć* su jednaki) i
  - **stop reči su preskočene** (*na primer, the, and* i *an* u engleskom jeziku).

Text indeksi

- Sintaksa:

```
db.<naziv_kolekcije>.createIndex({"naziv_polja":"text",...})
```

- *Text* indeks:

```
db.movieDetails.createIndex({"title":"text", "plot":"text"})
```

- Pronaći filmove koji u opisu radnje ili naslovu sadrže reči *newspaper*:

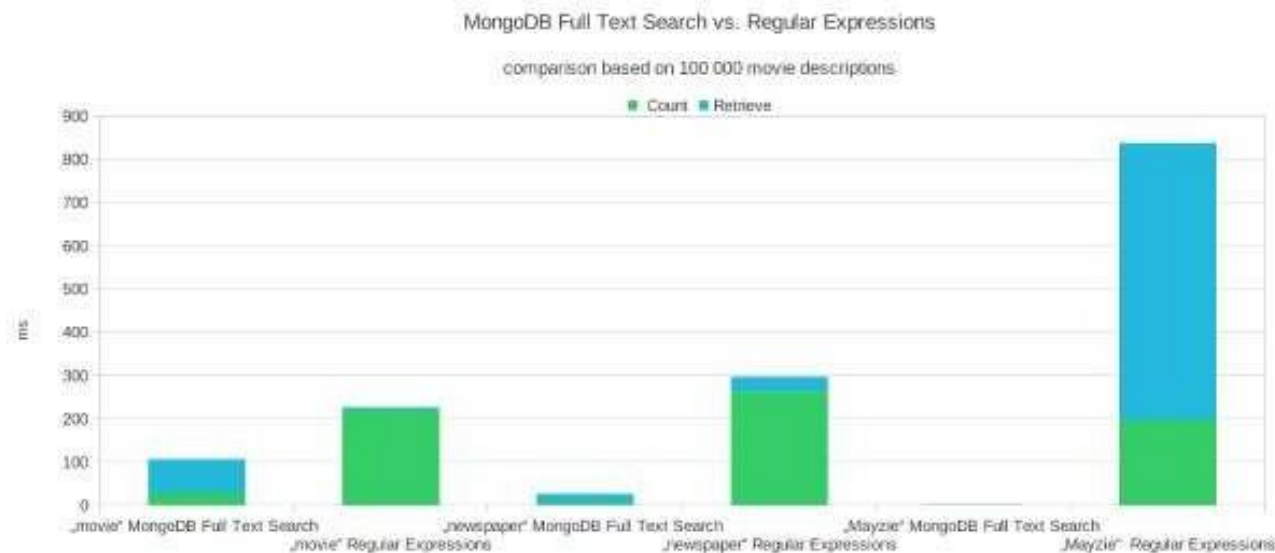
```
db.movieDetails.find({$text:{$search:"newspaper"}})
```

- Alternativni način – upotreba *regex* izraza:

```
db.movieDetails.find({$or:[{plot:{ $regex: 'newspaper'}},  
{title:{ $regex: 'newspaper'}}]})
```

Text indeksi i Regex izrazi

- Regex izrazi se takođe mogu koristiti da bi se proverilo da li polje sadrži izabrane reči, ali su takvi upiti sporiji, jer ne koriste indekse.
- Razlike se značajnu ističu ako se pretražuju retke reči.

Geospacijalni indeksi i geospacijalni upiti

- *MongoDB* omogućava izvršavanje geospacijalnih upita podržanih specijalnim tipom indeksa.
- Ovakvi upiti odgovaraju na pitanja poput:
  - *koja je udaljenost između dva objekta,*
  - *koji objekti pripadaju određenom području i*
  - *pronađi najbliži objekat.*
- Da bi se koristile u ovakvim upitima lokacije objekata moraju biti opisane poljima *GeoJson* tipa:

```
<naziv_polja>:{type:<GeoJSON_tip>, koordinate:<koordinate>}
```

- Primer:

```
location:{type: "Point",coordinates: [-73.856077,40.848447]}
```

Geospacijalni indeksi i geospacijalni upiti

- Tipovi geospacijalnih indeksa:
  - **2dsphere** – koristi se formula za računanje udaljenosti između dve tačke smeštene na **sferi** i

```
db.<naziv_kolekcije>.createIndex({<lokacija>:"2dsphere"})
```

- **2d** – koristi se formula za računanje udaljenosti između dve tačke smeštene na **ravni**.

```
db.<naziv_kolekcije>.createIndex({<lokacija>:"2d"})
```

Operatori i agregacije pokrivene geospacijalnim indeksima

- Geospacijalni indeksi se koriste prilikom izvršavanja sledećih operatora:
  - *\$geoIntersects* – da li se lokacija objekta preseca sa zadatim područjem,
  - *\$geoWithin* – da li se objekat nalazi u određenom radijusu i
  - *\$near* i *\$nearSphere*– koji objekti se nalaze u blizini zadate tačke.
- Geospacijalni indeksi se koriste prilikom izvršavanja sledećih agregacija:
  - *\$geoNear* – formira uređenu listu na objekata sortiranu po udaljenosti od zadane tačke.

Geospacijalni indeksi - primer

- Uneti sledeće dokumente:

```
db.places.insert( {
  name: "Central Park",
  location: { type: "Point", coordinates: [ -73.97, 40.77 ] },
  category: "Parks"
} );
db.places.insert( {
  name: "Sara D. Roosevelt Park",
  location: { type: "Point", coordinates: [ -73.9928, 40.7193 ] },
  category: "Parks"
} );
db.places.insert( {
  name: "Polo Grounds",
  location: { type: "Point", coordinates: [ -73.9375, 40.8303 ] },
  category: "Stadiums"
} );
```

Geospacijalni indeksi - primer

- Kreiranje indeksa:

```
db.places.createIndex({location:"2dsphere"})
```

- Za dane koordinate pronači najbliži park:

```
db.places.aggregate( [
  {
    $geoNear: {
      near: { type: "Point", coordinates: [ -73.9667, 40.78 ] },
      spherical: true,
      query: { category: "Parks" },
      distanceField: "calcDistance"
    }
  },
  {$limit: 1}
] )
```

SADRŽAJ

- Uvod
- Naredbe za rad sa indeksima
- Tipovi indeksa
- **Osobine indeksa**
- Saveti za izbor indeksa
- Dodatni materijali

Osobine indeksa

- Prilikom kreiranja indeksa opciono se može navesti dokument sa osobinama indeksa.
- Neke od mogućih osobina su:
  - *expireAfterSeconds: broj sekundi* – navodi se za jednokratne indekse, nakon isteka vremena indeks se automatski uklanja,
  - *unique: true/false* – da li indeks nameće ograničenje jedinstvenih vrednosti za polje nad kojim se kreira,
  - *partialFilterExpression: {dokument_za_filtriranje}* – indeks se ne kreira za sve dokumente, već samo za one koji ispunjavaju uslove navedene u dokumentu za filtriranje,
  - *collation: {dokument_sa_jezičkim_pravilima}* – specijalne jezičke karakteristike indeksa poput toga da li indeks razlikuje mala i velika slova i koji jezik se koristi i
  - *sparse: true/false* – da li se preskaču dokumenti koji nemaju polje za koje se indeks kreira.

SADRŽAJ

- Uvod
- Naredbe za rad sa indeksima
- Tipovi indeksa
- Osobine indeksa
- **Saveti za izbor indeksa**
- Dodatni materijali

Saveti za izbor indeksa

- Prilikom izbora indeksa u obzir treba uzeti sledeće parametre:
  - koji **upiti** se izvršavaju i koliko često,
  - kakav je odnos operacija **pisanja** i operacija **čitanja** i
  - količina dostupne **memorije** za skladištenje indeksa.
- Osnovna strategija prilikom izbora indeksa uključuje sledeće korake:
  1. određivanje najčešćih i najvažnijih upita,
  2. kreiranje reprezentativnog test skupa podataka,
  3. testiranje performansi različitih grupa indeksa,
  4. izbor najbolje grupe indeksa i
  5. redovno uklanjanje indeksa koji se ne koriste.

Kada indeksirati?

Upotreba indeksa	Prolazak kroz kolekciju (<i>collection scan</i>)
Veliki broj dokumenata	Mali broj dokumenata
Veliki pojedinačni dokumenti	Mala veličina dokumenata
Selektivni upiti	Neselektivni upiti

Saveti za izbor indeksa

Slučaj	Savet
Upiti koriste uvek jedno polje.	Koristiti indeks nad jednim poljem.
Neki upiti koriste samo jedno polje, a neki koriste to polje u kombinaciji sa drugim poljima.	Koristiti indeks nad kombinacijom polja.
Upiti koriste specifična jezička podešavanja – na primer, specifičan jezik.	Obavezno definisati odgovarajući <i>collation</i> za indeks.
U upitima se koriste polja sa malim brojem mogućih vrednosti.	Indeksi tipa B stabla ne daju značajna poboljšanja kod ovakvih upita – mala selektivnost.
Upiti proveravaju da li tekstualna polja sadrže reči, a ne samo da li su striktno jednaka nekim rečima.	Koristiti <i>text</i> indeks, obični indeksi ne pomažu ovim upitima.

Dodatna pravila

- **ESR (Equality, Sort, Range) pravilo** za indekse nad kombinacijom polja:
  - prvo navesti polja za koja se u *find* klauzali proverava jednakost,
  - zatim navesti polja iz *sort* klauzule,
  - Na kraju navesti polja za koje se u *find* klauzuli proverava da li se nalaze u određenom opsegu.
- Najbolje performanse imaju indeksi koji se u celosti mogu smestiti u **radnu memoriju**.
- Birati polja sa **najvećom selektivnošću** – odnosno polja koja odbacuju najviše dokumenata.

SADRŽAJ

- Uvod
- Naredbe za rad sa indeksima
- Tipovi indeksa
- Osobine indeksa
- Saveti za izbor indeksa
- **Dodatni materijali**

Dodatni materijali

- <https://docs.mongodb.com/manual/indexes/>
- <https://www.mongodb.com/blog/post/performance-best-practices-indexing>
- Chodorow, Kristina. *MongoDB: the definitive guide: powerful and scalable data storage.* " O'Reilly Media, Inc.", 2013.

SADRŽAJ

- Uvod
- Naredbe za rad sa indeksima
- Tipovi indeksa
- Osobine indeksa
- Saveti za izbor indeksa
- Dodatni materijali

PITANJA?

